

Ritkán keveredik vitába a természettudós a tudományfilozófussal, hiszen ha ugyanarról beszélnek is, bevallottan és egymás által is elfogadottan más-más terminológiával teszik. Ha most ez történt, akkor annak éppen bizonyos terminológiai összemosódás az oka — a Bencze Gyula által tavaly decemberi számunkban ismertetett, kétségkívül zavaros posztmodern írásművekben. Lapunk becsült szerzőjének, illetve szerkesztőbizottsági tagjának vitája voltaképpen (gyógy)pedagógiai vita arról, hogy a tudományos zavarkeltés legcélirányosabban toleranciával vagy kipellengérezéssel gyógyítható-e. A „két kultúra” szembehelyezkedésével semmiképpen!

A szerk.

Sötétben minden tehén fekete?

Bencze Gyula Posztmodern panoptikum c. cikkében (*Magyar Tudomány* 98/12.) az ún. Sokal-botrány (Sokal's hoax) egyik utózőngéjének, A. Sokal és J. Bricmont most angolul is napvilágot látott *Intellectual Impostures* (eredetileg: *Impostures intellectuelles*) c. könyvének ismertetésével foglalkozik. A szóban forgó könyv célja kettős: a posztmodern francia gondolkodók (pl. Deleuze, Baudrillard, Latour, Virilio) értelmetlen zagyvasságok szerzőiként való leleplezése, illetve bizonyos újabb társadalomtudományos diszciplínák (így többek között) az STS (social studies of science, science-technology-society) művelőinek sarlatánokként való beállítása. Bencze Gyula bőségesen idéz a könyvből és egyetértőleg ismerteti és támasztja saját érveivel is alá a szerzők azon nézetét, hogy a társadalomtudományok bizonyos újabb területein neveltséges, de egyben veszedelmes kóklerekedések folynak, amelyekről a fiatalokat meg kell óvni. „Sokal és Bricmont könyve — írja Bencze — ezért nemcsak a természettudománynak, hanem ezeknek a fiataloknak is igen nagy szolgálatot tesz.” (Bencze 1998., 1469. o.)

Jelen írásomban nem áll szándékomban az ún. Sokal ügyvel vagy a Sokal—Bricmont-könyvvel foglalkozni, sem pedig Bencze Gyula álláspontját vitatni. Mindössze Bencze (és közvetve az általa idézett Sokal és Bricmont) érvelési módjának néhány sajátosságára szeretném felhívni a figyelmet és egy-két szerény kérdést feltenni.

A Bencze által kóklerségben elmarasztalt filozófusok és társadalomtudósok ellen felhozott vádak a következők:

(1) Érthetetlen szakzsargont használva értelmetlen „hablaty” szövegeket produkálnak. Mivel — hivatkozik Bencze egyetértőleg Dawkinsra — „ha az embernek nincs igazi mondanivalója, de sikeres akar lenni a (társadalom)tudományos életben, kénytelen homályos és érthetetlen stílust használni különben, a tartalom hiánya azonnal lelepleződik.” (Bencze 1469., vö. még 1470., 1474. o.)

(2) Természettudományos tételekre hivatkoznak, ezeket értelmezni próbálják, belőlük konzekvenciákat vonnak le. miközben nincs meg hozzá a kellő felkészültségük, s néha alapfogalmakat is tévesen használnak. (Bencze 1472., 1474.o.)

Eddig a vádak. Lássuk, hogyan bizonyítja őket a tudós szerző.

Az (1) vádpontot úgy, hogy idéz néhány mondatot valamelyik inkriminált szerzőtől, azután közli, ha ezt ő nem érti, tehát értelmetlen. „Nem kell fizikusnak lenni ahhoz — írja Bencze (1470. o.) — hogy az ember felismerje, a fenti szemelvényeknek semmi értelmük nincs, az egész csupán a nem szakember számára jól hangzó handabanda, divatos kifejezéssel élve, hablaty!”

Itt nyilván a fizikus felfogóképessége az az objektív mérce, amelyen mérve a szövegek könnyűnek találhatnának. De még a gyengébbek is örülhetnek, mert: ha nem értik a szöveget, nem az ő hibájuk!

Az egyik ilyen Bencze által a Sokal—Bricmont-könyv nyomán idézett szemelvény F. Guattari alábbi „áltudományos és filozófiai” zsargonban írt szövege:

„Az ember világosan láthatja, hogy a szerző személyétől függően, nem létezik bi-univokális megfeleltetés a lineáris jelző-kapcsolatok, vagy arche-írás és a multi-referenciális, sokdimenziós gépies katalízis között. A skála szimmetriája, a transz-verzalítás, kifejtésük alárendelt, nem diszkurzív jellege: mindezek a dimenziók eltávolítanak bennünket a kizárt harmadik logikájától, és megerősítenek abban, hogy elveszük az ontológiai binarizmust, amelyet már korábban is bíráltunk.” (Idézzve: Bencze 1469. o.)

Ez tehát a társadalomtudományos „semmitmondás leplezésére” szolgáló egyik „halandzsa” szöveg. Amin még a fizikusnál gyengébbek is átlátnak.

Végezzünk azonban egy kísérletet! Cseréljük fel a társadalomtudományos szöveget egy természet(élet-)tudományos szöveggel a fizikus (természettudós) értelmezőt/olvasót pedig mondjuk, egy közgazdással (társadalomtudóssal). Vegyünk tehát most egy másik szöveget, a Magyar Tudomány ugyanazon (98/12) számából, ezúttal az orvosgenetika területéről: „A PCD (a kromoszómák korai centroméra szétválása — F.M.) pontos mechanizmusa ugyan nem ismert, de néhány észlelet felvetette, hogy instabilitási paraméterként is érzékelhető. Ezért összevetettük a PCD-t a standard jelként elfogadott kromatid és kromoszóma típusú törékenységgel. Az eredmények szerint a kezeletlen és methotrexáttal indukált limfocita kultúrákban elfogadható egyezést mutat a PCD és a törések gyakorisága.” (Kosztolányi—Méhés 1477. o.)

Ebből a szövegből vajon mennyit ért a nem szakember? Mondjuk, a gondolat-kísérletben feltételezett közgazdász vagy akár egy geodéta? És vajon nem önmagát tenné neveltségessé az a laikus (vagy csak más szakterületen jártas tudós), aki az idézett szakszöveget „hablaty”-nak minősítené, csak mert szakzsargonban íródott és a nem-szakember számára érthetetlen?

A szakzsargon megléte minden tudományos diszciplína jellemzője, amelynek súlyos metodológiai okai vannak, de valóban komoly hermeneutikai problémákat eredményez, veszélyeztetve a tudomány egységét és a tudományterületek összefüggését, illeszkedését. Nem tanácsos tehát Bencze Gyula módszerével trivializálni a szakzsargon kérdését. És az is nyilvánvaló kellene legyen, hogy ha megkövetelhető, hogy aki a fizikával tudományos (vagy akár ismeretterjesztő) szinten akar foglalkozni, annak el kell sajátítania a szakzsargont (tudnia kell pl. mi a „retardált potenciál” vagy milyen egy „bájós kvark” és, hogy mi a különbség „sebesség” és „gyorsulás” között), akkor az is megkövetelhető, hogy aki valamilyen társadalomtudományos diszciplínával foglalkozik, előbb sajátítsa el a szakkifejezések értelmét (pl. azt, hogy mit jelent, „megfigyelőt delegálni”, vagy, hogy mik a „hibridek” az „aktor-háló” elméletben Latournál). Egy felkészületlen kívülálló számára — gondolom — éppen úgy „hablaty”-nak tűnhet, ha az elméleti fizikus a kvarkok „illatáról” (flavour) vagy „bájosságáról” (charm) értekezik (mely utóbbi kifejezéseket laikus hősünk még érteni

is véli, hiszen köznapi jelentésük is van), mint Bencze Gyula számára Deleuze, Latour vagy Guattari szövegei.

Nézzük azonban most a második vádpontot: a természettudományos tételek és kifejezések illetéktelen és helytelen használatát bizonyos társadalomtudósok (főleg az ún. science studies művelői) által. Ez a vád nagyrészt jogos és fennállása a fentebb érintett „szakzsargon” problematika egyik következménye. Bencze Gyula jogosan marasztalja el pl. Viriliot vagy László Ervint a „sebesség” és a „gyorsulás” kifejezéseknek a fizikában elfogadottól eltérő, helytelen használatában. Latour kioktatása (1472. o.) azonban már jogtalan és mesterkéltsé, hiszen a Bencze által (1471. o.) idézett Latour szövegben is „vonalkoztatási rendszer”-ről van szó. Az eredeti (*Social Studies of Science*, 1988) „A relativistic account of Einstein's relativity” c. írásában pedig Latour mindvégig vonatkoztatási rendszerekről (frames of reference) értekezik.

Ugyanakkor szigorú és tudós kritikusként Bencze Gyula maga is elmarasztalható társadalomtudományos szövegek és kifejezések helytelen használatában. Láthatólag (Bencze 1471–72. o.) nem tudja ugyanis, mi a különbség tudomány-szociológia (sociology of science) és tudásszociológia (sociology of /scientific/ knowledge) között. (Latourt pl. tudomány-szociológusnak minősíti). Ez pedig legalább akkora hiba, mint a sebesség és gyorsulás összekeverése. Úgyhogy csak egyet tudok érteni — mutatis mutandis — Sokal és Bricmont Bencze által (1473. o.) idézett véleményével, hogy az STS fölött ítélkezzenek egy ilyen alapvető különbséget tudnia kellene. Vagy talán Jupiternek szabad...?

Célszerű lenne felhagyni azzal a már a XIX. században is idejétmúlt elképzeléssel, hogy a társadalomtudományhoz mindenki, különösebb felkészültség nélkül is ért, annak a szövegei „közérthetőek”, míg viszont a természettudományokhoz (pl. fizikához) csak a megfelelően felkészült szakember érthet. És, hogy csak az számít elfogadhatónak, amit a szakember annak tekint. Inkább Niels Bohr bölcs szavait kellene megfontolnunk: „Kétfajta igazság van: a trivialis, aminek az ellenkezője nyilvánvalóan lehetetlen, és a mély igazság, ami arról ismerhető fel, hogy az ellenkezője is mély igazság.” (Idézve: *Magyar Tudomány* 98/12. 1538. o.)

Végezetül szeretném leszögezni: írással nem állt szándékomban a valódi köklereket védeni. Ilyenek minden tudományterületen (természet- és társadalomtudományban), számos diszciplínában felbukkanhatnak. Felismerésük pedig nem mindig könnyű feladat. Könnyebbnek látszik egész új diszciplínákat elítélni, ami aztán egész tudományterületekre (pl. általában a társadalomtudományokra) is árnyat vethet. Sokal és elvbarátai sajnos, a könnyebb utat járják (még ha verbálisan el is határolják időnként magukat az elsietett a általánosításoktól). Amerikában már „science wars”-ként emlegetik a Sokal-botrány következményeként előállt helyzetet. Valójában azonban itt a „tudományos” köntös alatt póre gazdasági érdekek rejlenek. Amerikában a hidegháború elmúltával megcsappant a természettudományos és műszaki kutatástámogatási keret. (Leállították pl. a régen várt szupergyorsító építését). Ugyanakkor, ahogy Bencze Gyula Sokal és Bricmont nyomán írja: a „kulturális és tudományos tanulmányok e művelői” /.../ az „Egyesült Államok legjobb egyetemeinek véglegesített, jól fizetett professzorai” (Bencze 1469. o.)

Igen káros lenne a Sokal-ügyet (amiről maga Sokal és nálunk Bencze több bört lehúzott már) tovább „ragozni” és a természettudományok kontra társadalomtudományok harci helyzetet Magyarországon is előidézni. A költségvetési keretek ugyanis nálunk is jelentősen szűkültek. Jobb lenne azonban, ha ahelyett, hogy az elégtelen költségkereten (mi, különböző tudományterületek művelői) egymás rovására próbálnánk osztozni, inkább együtt kísérelnénk meg előnyösebb költségvetési pozíciót kiharcolni. Ez az MTA és a felsőoktatás költségvetési helyzetének ismeretében nagyon is aktuális lenne.

Fehér Márta

Az értelem: fény a sötétben

Fehér Márta „Sötétben minden tehén fekete?” című írásában reagál Alan Sokal és Jean Bricmont *Intellectual Impostures* c. könyvéről írt ismertetésemre. Saját kijelentése szerint nem áll szándékában az említett könyvvel foglalkozni, sem pedig a nekem tulajdonított állásponttal vitába szállni, mindenesetre dolgozatából egyértelműen megállapítható, hogy nem zárta szívébe Sokalt és Bricmont-t. Ennek ellenére feltett kérdései választ kívánnak, valamint nem árt néhány kijelentését sem szembevetni a tényekkel.

Megtiszteltetésnek érzem, hogy Fehér Márta szerény személyemen kéri számon Sokal és Bricmont, a neves biológus Richard Dawkins, az Oxford Egyetem Charles Simonyi professzora (Charles Simonyi Simonyi Károly akadémikus külföldön élő fia, aki a természettudomány népszerűsítésére hozott létre Oxfordban külön katedrát), valamint közvetve Steven Weinberg Nobel-díjas fizikus egyes kijelentéseinek, ill. állításainak bizonyítását.

A Fehér Márta által nekem tulajdonított észrevétel nyilvánvaló félreértésen alapul: Sokal és Bricmont nem a szakzsargon használatát kifogásolja, és nem egyes (új) tudományterületek egésze ellen intéz támadást, amint ezt könyvük elején nyomtákosan kijelentik! Kritikájuk célpontja néhány néven nevezett (francia) társadalomtudós, aki a matematika és fizika fogalmaival és formalizmusával visszaél, azokat olyan területen alkalmazza, ahol érvényességük és relevanciájuk nem bizonyított. Ennek illusztrálására például érdemes elgondolkodni azon, hogy a matematikai topológiának vajon mi köze lehet a pszichoanalízishez (l. pl. Jacques Lacan)?

Fehér Márta a Magyar Tudományból ellenpéldának kiválasztott szemelvényében a cikkírók a saját szakterületükön használnak szakzsargont, így ez az eset lényegesen különbözik Sokal és Bricmont példáitól. Természetesen a tudományos ismeretterjesztés szempontjából nyilván nem szerencsés a szakzsargon használata, ez azonban már egy másik történet.

A Sokal—Bricmont könyv egyik társadalomtudós recenziója szerencsére nem érti félre a szerzők szándékát és korántsem a szakzsargon problémájának tekinti a francia (Kende Péter szóhasználatával) „guruk” elmarasztalását, sőt a kritikával is egyetérteni látszik (Kovács András Bálint: *A Sokal—Bricmond(sic!) ügy, avagy családok a francia filozófusok?*, 2000, 1998. február, 53—61. o.): „Kinek árt, ha néhány félművelt filosz ostobaságokat locsog a nem lineáris függvényekről, a Gödel-tételről vagy a tört dimenziókról? A fizikusoknak és matematikusoknak biztos nem, mert ők úgyis tudják, miről van szó, és egyébként sem érinti őket. A fizika ettől még fizika és a matematika pedig matematika marad. A többi bölcsésznek ugyancsak nem árt, mert legalább hallanak ezekről a teóriákról, másrészt úgysem értenék a különbséget ezek helyes értelmezése és vulgarizált elferdítésük között. Ha mégis értenék, az sem válna különösebb hasznukra, hiszen a társadalmi folyamatok leírása szempontjából édes mindegy, hogy mi a Gödel-tétel matematikai tartalma, maguk Sokalék mondják, a két dolog semmilyen értelmes módon nem hozható kapcsolatba egymással.”

Fehér Márta nehezményezi a cikkemben szereplő, Dawkins által kiemelt Guatari-idézettel kapcsolatos értetlenségem. Az olvasó számára meggyőzőbb és tanulságosabb lett volna az inkriminált idézetet inkább „lefordítani” és jelentését megmagyarázni. (A magam részéről Baudrillard következő mondatait jobban kedvelem:

„Talán a történelmet magát is kaotikus képződménynek kell tekinteni, amelyben a gyorsulás végét veti a linearitásnak, és a gyorsulás által keltett turbulencia eltéríti a történelmet a végtől, ugyanígy, ahogy a turbulencia eltávolítja az okozatot a kiváltó októl.”)

Fehér Márta kijelentése, miszerint „Amerikában már *science wars*-ként emlegetik a Sokal-botrány következményeként előállt helyzetet”, sajnos nem felel meg a valóságnak. A szikár tények szerint — amelyeknek könnyű utánajárni — éppen a *Social Text* folyóirat szerkesztői adták a hangzatos *Science Wars* címet annak a különszámuknak, amelyben közölték Sokal elhíresült „*Transgressing the Boundaries: Toward a Transformative Hermeneutics of Quantum Gravity*” cikk-paródiáját. A háború tehát már javában dúlt — legalábbis a tudós szerkesztők részéről — mielőtt a közneveztség tárgyává váltak volna Sokal tréfájának köszönhetően.

Sokal és Bricmont nyilvánvalóan nem a szóhasználat miatt kritizálja Bruno Latourt. A lényeg a fogalom megértésében rejlik: Latour a tér különböző pontjaira „delegál” megfigyelőket, és rögzít hozzájuk vonatkoztatási rendszert, a relativitáselméletben releváns vonatkoztatási rendszerek (inerciarendszerek) ezzel szemben egymáshoz képest állandó sebességgel mozognak, így szükségképpen azt teszik a hozzájuk „delegált” megfigyelők is. A különbség látszólag csekély, azonban a relativitáselmélet szempontjából meghatározó jelentőségű.

Indokolatlan és a tényeknek ellentmond annak feltételezése, hogy „*pőre gazdasági érdekek*” rejlenek „Sokal és elvarátai” akadémikusodása mögött, azaz a nem kielégítően támogatott természettudósok irigykednek a jól fizetett posztmodern társadalomtudós professzorokra. (A „Sokal és elvarátai” kifejezés sajnálatosan visszaidézi azokat az idöket, amikor egyének megnevezése helyett divat volt a kollektív címkézés és a „*másként gondolkodókat*” hol „*trockista*”, hol pedig „*revizionista*” bélyeggel illették a korabeli ideológia pillanatnyi széljárása szerint). A természettudományok támogatása sem esett vissza drámai mértékben. A fizika támogatására vonatkozó adatok tekintetében érdemes Csernai László fizikus professzor cikkét előkeresni (*Merre tart a jövő század fizikája?*, Magyar Tudomány 1998/9. 1129. o.), amely felsorolja a finanszírozás adatainak hiteles forrásait.

Sajnálatosnak találok, hogy Fehér Márta a sebesség és gyorsulás fogalmának összekeverését azonos súlyú hibának veszi a tudományszociológia és tudásszociológia diszciplínái közötti különbség ismeretének hiányával. Míg a sebesség—gyorsulás kérdéskör középszkolai anyag, a szociológia egyes — egymást részben átfedő — új területei közötti különbségek részleteivel sokszor még maguk a társadalomtudósok sincsenek mindannyian tisztában.

Visszatérve Kovács András Bálint recenziójára, feltétlenül figyelemreméltó a következő meglepő kijelentés: „A tudomány és a filozófia többek között abban is különbözik, hogy a kérdésfeltevések vagy a válaszadások formáját szabályozza-e. Azt mondhatjuk, hogy a tudomány lényegében bármilyen kérdést el tud fogadni, de szigorúan szabályozza azt a módot, ahogy ezekre a kérdésekre választ adhatunk. Egy kérdés csak akkor minősül tudománytalannak, ha arra nem lehet a tudomány játékszabályai szerint válaszolni. Ezzel szemben a filozófia csak bizonyos kérdéseket fogad el érvényesnek, azonban tág teret — ha nem is végtelenül tágat — enged a különböző formájú válaszoknak. A filozófiát a kérdés formája, a tudományt a válasz formája határozza meg.”

Fehér Márta végső konklúziójával természetesen a legmesszebbmenőkig egyetértek, miszerint semmiképpen nem kívánatos hazánkban feszültséget kelteni a különböző tudományterületek között — sietek hozzátenni, hogy a magam részéről ilyet ez ideig nem tapasztaltam és azt sem hiszem, hogy a Sokal tréfájáról lenyúzott bőrök száma ezen bármit is változtathatna. Mindazonáltal ahhoz, hogy a különböző tudományterületek művelői össze tudjanak fogni, Kovács András Bálint állításai fényében előbb tisztázni kellene, hogy a „*félművelt filozok*” is a tudomány művelőinek számíthatnak-e?

Bencze Gyula

Válaszolunk, de mire?*

A Magyar Tudomány 1999. évi 1. számának 94. oldalán Vinkler Péter „Bíralunk, de hogyan? — Egy kritika margójára” címmel reagál az MTA természettudományi intézeteinek 1996. évi értékelésének néhány problémájával kapcsolatos, „Mérünk, de mit? Egy formula margójára” című írásunkra (Magyar Tudomány 43 (1998) 988—993.). Az alábbiakban szeretnénk az általa vitatott problémákhoz néhány megjegyzést fűzni.

Vinkler Péter megállapítja, hogy az átvilágításban használt teljesítménymutatókat *nyíltan* nem vitatjuk, s *látszólag* csupán módszertani kérdésekkel foglalkozunk. „Nyilván ennek is megvan a maga oka” — írja. Ezt mi most megerősítjük, és meg is adjuk az okot: az az oka, hogy tényleg egyetértünk a tudományos teljesítmény kvantitatív értékelésének lehetőségével. De jobban szeretnénk, ha az módszertanilag is kielégítő módon kerülne kivitelezésre.

Vitapartnerünk viszont azt sajnálja, hogy „a bírálók által képviselt intézet az adott értékelési körülmények között nem tudott a legjobbak közé kerülni”. Tovább játszva ezzel a gondolattal hasonló intézetek kiváló helyezését példalózik. Bizonyára érdeklí vitapartnerünket, hogy mi mire véljük ezt. Nos eláruljuk: az a gyanúnk, hogy ezen intézeteknek jobb a teljesítményük, mint a miénknek. És azt is, hogy intézetünk igazgatója kikérné magának, ha tudná, hogy mi „képviseltük” intézetünket.

Nem tudjuk, vitapartnerünk mire alapozza, hogy mi saját intézetünk balsorsán lamentálunk. Mint egyike azoknak, akik a szóban forgó adatokat legjobban ismerik elgondolkozhatna rajta, vajon az általunk kifogásolt hibák kiküszöbölése előnyösebb színben tüntetné-e fel egyáltalán a mi intézetünket?

A lényegre térve, vitapartnerünk hosszasan eszeteli, hogy micsoda fatális félreértés áldozatait vagyunk az értékelésre használt formula tekintetében. Hogy nem veszi észre, hogy a jelölésektől és egyetlen mínusz jeltől eltekintve a mi formulánk azonos az általa használttal: A mínusz jel természetesen sajtóhiba, amely korrektúránk után került a képletbe. Helyreigazítást csak azért nem kértünk, mert a hiba annyira nyilvánvaló. Azt képzelte Vinkler Péter, hogy nem tudjuk, mi az a súlyfaktor? Miért nem saját formulájával ellenőrizte a mi példánkat?

Hogy hogyan lehetséges, hogy az ő formulája növekvő teljesítmény mellett olykor csökkenő pontértéket ad? Egyszerűen! A pontértéket soktagú kifejezés adja, amelyben a teljesítménnyel arányos mennyiségek hol szorzófaktorként, hol pedig a nevezőben szerepelnek. A használt áttekinthetetlen kifejezés helyett tekintsük a legyszerűbb ilyen típusú összeget:

$$f(x) = ax + \frac{b}{x} \quad \text{ahol } a > 0, b > 0.$$

Ez egy pozitív irántangensű egyenes és egy hiperbola összege. Egyszerűen belátható, hogy egy ilyen görbének mindig van az $x > 0$ tartományban monoton csökkenő szakasza, mégpedig a $(0, \sqrt{b/a})$ intervallumban. Ha x itt részérdemeket mér, akkor $f(x)$ nem alkalmas arra, hogy az összérdemeket jellemezze, mert $0 < x < \sqrt{b/a}$

* A szerkesztőség ezzel a hozzászólással a vitát lezárja.

esetén növekvő részcélokhoz csökkenő összcél tartozik. Az eredeti cikkünkben bemutatott példa éppen ilyen eseteket mutat be valóságosan használt formula esetén. Megjegyezzük, hogy az AKT egyszerűsített formulájában is van egy b/x -hez hasonló tag (folyóiratcikkek normált hatástényezőinek összege/kutatók száma).

Egyéb megjegyzéseink a következők:

1. Míután Vinkler Péter szóba hozta, hadd hangsúlyozzuk ismét az AKT által javasolt módszer azon tulajdonságát, hogy az egyes „határpontértékek” elérésénél, kis adatszolgáltatási hiba túl nagy ugrást eredményez az intézetek pontértékében. Ezen könnyen lehetne segíteni az értékelő függvény folytonossá tételével.

2. Vitapartnerünk reagálása az „intézetek relatív tökeelátottságára” vonatkozó megjegyzésünkre ráirányítja a figyelmet az értékelés szelleme és az intézetek létrehozásának eredeti célja közti ellentmondásra.

3. A jelenlegi polémia számunkra a következő tanulságokkal szolgál: 1) Az értékelési folyamatot nyilvánosabbá kell tenni, itt gondolunk arra, hogy az intézetek eredeti beszámolási anyagai legalább a társintézetek számára betekintheők legyenek. 2) Nagyon fontos lenne az értékelés mikéntjének stabilitása egy-egy értékelési időszakon keresztül (3—5 év). 3) Fontos lenne a Vinkler Péter által korábban javasolt, pontosan definiált és ellenőrzött publikációs-hivatkozási adatokat tartalmazó adatbázis létrehozása. 4) Végül eretnek gondolatként kérdezzük, hogy hogy is van ez a kutatásértékelés az MTA tagjainak több mint 70%-a által képviselt felsőoktatás területén?

Legvégül pedig megkövetjük Vinkler Pétert az érdekekre és célokra tett rosszmájú megjegyzésünk miatt. Nem volt célunk egyetlen személy vagy testület megsértése sem. De azzal, hogy bizonyos súlyos megjegyzésekre nem válaszolt, talán elismeri, hogy bírálatunk bizonyos tekintetben megalapozott volt. Úgy látjuk, hogy a sok értékelő személy és testület között elveszhet a cél.

Zolnai László — Gácsai Zoltán